

УДК: 378.6:37.035.(477)

**РЕЗУЛЬТАТИ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ
ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ДО ФОРМУВАННЯ
СОЦІАЛЬНОЇ ЗРІЛОСТІ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ АГРАРНИХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ**

кандидат педагогічних наук, Данченко І. О.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка, Україна, Харків

У статті узагальнено результати експериментального дослідження педагогічної технології формування готовності викладачів до формування соціальної зрілості студентів вищих аграрних навчальних закладів. Означено методику констатувального експерименту другого порядку. Визначено динаміку результатів сформованості готовності викладачів контрольних та експериментальних груп до формування соціальної зрілості студентів вищих аграрних навчальних закладів до і після проведення формувального експерименту педагогічного дослідження. Здійснено аналіз результатів експериментального дослідження формування готовності викладачів до формування соціальної зрілості студентів вищих аграрних навчальних закладів.

Ключові слова: готовність викладачів, критерії, показники та рівні готовності викладачів до формування соціальної зрілості студентів-аграріїв, констатувальний експеримент, педагогічна технологія, формування соціальної зрілості студентів вищих аграрних навчальних закладів.

*кандидат педагогических наук, доцент Данченко И. А.
Результаты экспериментального исследования формирования
готовности преподавателей к формированию социальной*

зрелости студентов высших аграрных учебных заведений / Харьковский национальный технический университет сельского хозяйства имени Петра Василенка, Украина, Харьков

В статье обобщены результаты экспериментального исследования педагогической технологии формирования готовности преподавателей к формированию социальной зрелости студентов высших аграрных учебных заведений. Отмечено методика констатирующего эксперимента второго порядка. Определена динамика результатов сформированности готовности преподавателей контрольных и экспериментальных групп к формированию социальной зрелости студентов высших аграрных учебных заведений до и после проведения формирующего эксперимента педагогического исследования. Осуществлен анализ результатов экспериментального исследования формирования готовности преподавателей к формированию социальной зрелости студентов высших аграрных учебных заведений.

Ключевые слова: готовность преподавателей, критерии, показатели и уровни готовности преподавателей к формированию социальной зрелости студентов-аграриев, констатирующий эксперимент, педагогическая технология, формирование социальной зрелости студентов высших аграрных учебных заведений.

Ph.D. in Pedagogical Sciences, I. Danchenko Structurally functional model of the social maturity of students of higher agrarian educational institutions / Kharkov National Technical University of Agriculture named after Peter Vasilenko, Ukraine, Kharkov.

The article summarizes the results of an experimental study of the pedagogical technology of preparing teachers' readiness for the formation of the social maturity of students of higher agrarian educational

institutions. The technique of the second-order detecting experiment was noted. Dynamics of the results of readiness of instructors of control and experimental groups to form the social maturity of students of higher agrarian educational institutions before and after the pedagogical research that forms the experiment is determined. The analysis of the results of an experimental study of the formation of teacher readiness for the formation of social maturity of students of higher agricultural educational institutions is carried out.

Key words: readiness of teachers, criteria, indicators and levels of teachers' readiness to form social maturity of students-agrarians, ascertaining experiment, pedagogical technology, formation of social maturity of students of higher agrarian educational institutions.

Вступ. Сучасні умови розвитку вищої аграрної освіти потребують висококваліфікованих викладачів, які можуть здійснювати продуктивну професійну діяльність, що потребує від них сформованості належного рівня підготовки та готовності здійснювати відповідну діяльність, а також високої відповідальності за результати своєї професійної діяльності. Зокрема, Н. Ничкало наголошує, що викладачі вищих навчальних закладів здебільшого не мають психолого-педагогічної підготовки, що негативно позначається, як на психолого-педагогічному й методичному забезпеченні процесу навчання та виховання, так і на якості підготовки спеціалістів з вищою освітою [6, с.44]. За таких умов особливого значення набуває проблема формування готовності викладачів до професійної діяльності у вищих навчальних закладах.

Аналіз останніх досліджень та публікацій Зазначимо, що вказана проблема відображена у дослідженнях багатьох психологів та педагогів.

Педагогічні аспекти готовності до професійної діяльності розглядали О. Абдуліна, І. Богданова, І. Зязюн, Н. Кузьміна, І. Левіна, Р. Хмелюк та ін.

Обґрунтування критеріїв та показників оцінки ефективності педагогічних явищ, систем і процесів із філософських, психологічних, педагогічних позицій здійснювали В. Безпалько, І. Грязнов, В. Євдокімов, Л. Канішевська, В. Лозова, Н. Ничкало, О. Падалка, І. Полубоярина, В. Тюріна, О. Федоренко, та ін.

Теоретичний аналіз досліджень проблеми професійної готовності свідчить про те, що ця категорія має різноманітні психолого-педагогічні інтерпретації й розглядається як: в основу стану готовності покладено фіксовані настановлення, що формуються в результаті інтеграції суспільного та індивідуального досвіду і є внутрішніми регуляторами поведінки людини (Д. Узнадзе); стан підготовленості (Л. Кандибови, М. Левітов, Б. Ломов); сукупність моральних, психологічних та професійних якостей (М. Дьяченко, Л. Кандибович та ін.).

Готовність до професійної діяльності розглядається на функціональному (тимчасова готовність та працездатність, передстартова активізація пізнавальних функцій (С. Рубінштейн), особистісно-діяльнісному (цілісне виявлення усіх сторін особистості, що дає можливість виконувати свої функції (А. Деркач), особистісному (виявлення індивідуально-особистісних якостей, що обумовлено характером майбутньої діяльності (К. Платонов) рівнях.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми
Незважаючи на розробленість даної проблеми у науковому дискурсі, проблема готовності викладачів до формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ залишилась поза увагою науковців, відсутні також дослідження, які присвячені аналізу результатів експериментального

дослідження формування готовності викладачів до формування соціальної зрілості студентів вищих аграрних навчальних закладів (далі ВАНЗ).

Мета статті проаналізувати та узагальнити результати експериментального дослідження формування готовності викладачів до формування соціальної зрілості студентів вищих аграрних навчальних закладів.

Основний зміст статті Після проведення формувального експерименту було організовано констатувальний експеримент другого порядку. Завдання якого, між іншим, було визначити загальний стан рівня готовності викладачів контрольних та експериментальних групах до формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ після проведення формувального етапу експерименту.

В контрольній групі (КГВ), діяльність спрямована на формування готовності викладачів до формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ не здійснювалась, навчально-виховний процес відбувався за традиційною схемою.

В експериментальних групах (ЕГВ) було застосовано педагогічну технологію формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ.

Результати діагностики загального рівня готовності викладачів експериментальної групи (ЕГВ) до формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ на констатувальному етапі другого порядку даного дослідження подано в таблицях 1 - 2 та рисунках 1 - 3.

Таблиця 1

Рівень готовності викладачів експериментальної групи (ЕГВ) до формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ на етапі проведення констатувального експерименту другого порядку після проведення формувального експерименту

Компоненти	Показники	Рівні					
		Високий		Середній		Низький	
		Кіл-сть	%	Кіл-сть	%	Кіл-сть	%
Ціннісно-мотиваційний	Сума балів у система оцінювання діагностичної методики	19	65,51	6	20,68	4	13,79
Вольовий	Рівень сформованості вольової саморегуляції особистості	15	51,72	9	31,03	5	17,24
Змістовий	Кількість інформаційних одиниць, які характеризують об'єм та прочність знань.	16	55,17	8	27,58	5	17,24
	Відсоткове співвідношення виконаних задач до загальної кількості по кожному з відповідних рівнів складності	17	58,62	6	20,69	6	20,69
Діяльнісно-технологічний	Кількість інформаційних одиниць, які характеризують об'єм та прочність знань	21	72,41	5	17,24	3	10,34
	Відсоткове співвідношення виконаних практичних задач до загальної кількості по кожному з відповідних рівнів складності	18	62,06	6	20,69	5	17,24
Середній показник (29 осіб) у %		62,92%		22,99%		14,09%	

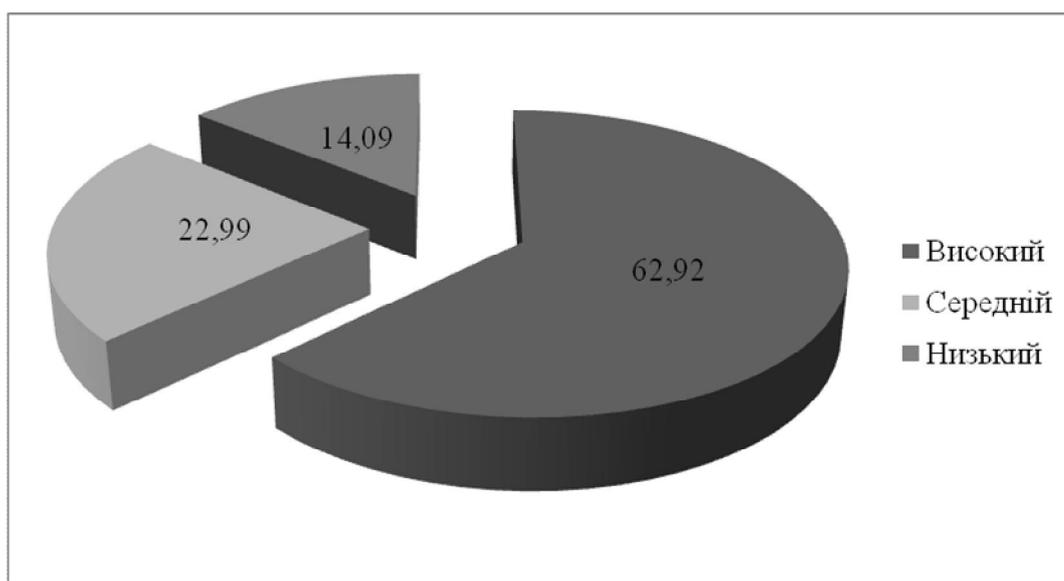

Рис.1. Діаграма рівнів готовності викладачів експериментальної групи (ЕГВ) до формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ на етапі проведення констатувального експерименту другого порядку після проведення формувального експерименту

Таблиця 2

Динаміка рівнів готовності викладачів експериментальної групи (ЕГВ) до формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ до і після проведення формувального експерименту (кількість у %)

Кіл-сть вик-чів	Рівні сформованості готовності викладачів до формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ								
	Високий			Середній			Низький		
	ПЕ	КЕ	<i>ПР</i>	ПЕ	КЕ	<i>ПР</i>	ПЕ	КЕ	<i>ПР</i>
29 осіб	19,88	62,92	+ 43,04	44,37	22,99	- 21,38	35,73	14,09	- 21,64

ПЕ - на початку експерименту; КЕ - після проведення експерименту; *ПР* – *приріст*

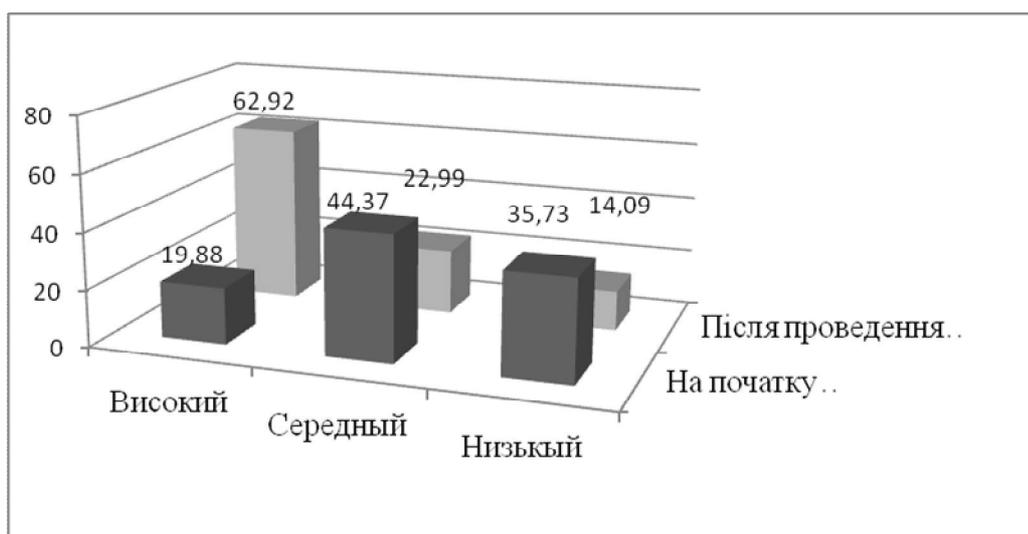

Рис. 2. Гістограма динаміки рівнів готовності викладачів експериментальної групи (ЕГВ) до формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ до і після проведення формувального експерименту (кількість у %)

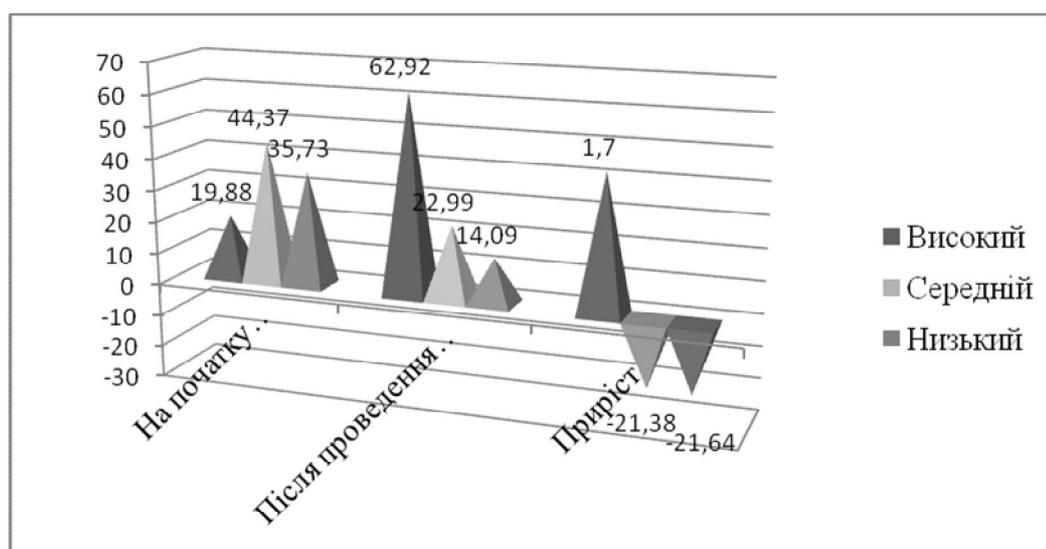

Рис. 3. Графік динаміки результатів дослідження рівнів готовності викладачів експериментальної групи до формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ до і після проведення формувального експерименту (кількість у %)

Таким чином, результати дослідження рівня готовності викладачів експериментальної групи (ЕГВ) до формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ показали, що високий рівень готовності викладачів до формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ суттєво збільшився.

На початку експериментального дослідження він становив 19,88%, після формувального експерименту він становить 62,92%. Приріст складає 43,04%. Позитивні тенденції також спостерігаються на середньому рівні готовності викладачів до формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ. На початку експериментального дослідження він становив 22,99%, після формувального експерименту він становить 44,37%. Відсоткова кількість викладачів, які підвищили свій рівень складає 21,38%.

Результати діагностики загального рівня готовності викладачів контрольної групи (КГВ) до формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ подано в таблицях 3, 4 та рисунках 4 – 6.

Таблиця 3

Рівень готовності викладачів контрольної групи (КГВ) до формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ на етапі проведення констатувального експерименту другого порядку

Компоненти	Показники	Рівні					
		Високий		Середній		Низький	
		Кіл-сть	%	Кіл-сть	%	Кіл-сть	%
Ціннісно-мотиваційний	Сума балів у система оцінювання діагностичної методики	5	26,32	11	57,89	3	15,79
Вольовий	Рівень сформованості вольової саморегуляції особистості	6	31,58	10	52,63	3	15,79
Змістовий	Кількість інформаційних одиниць, які характеризують об'єм та прочність знань.	7	36,84	11	57,89	1	5,26
	Відсоткове співвідношення виконаних задач до загальної кількості по кожному з відповідних рівнів складності	6	31,58	10	52,63	3	15,79
Діяльнісно-технологічний	Кількість інформаційних одиниць, які характеризують об'єм та прочність знань	5	26,32	9	47,37	5	26,32
	Відсоткове співвідношення виконаних практичних задач до	6	31,58	11	57,89	2	10,53

	загальної кількості по кожному з відповідних рівнів складності						
Середній показник (19 осіб) у %		30,70 %	54,38 %	14,92 %			

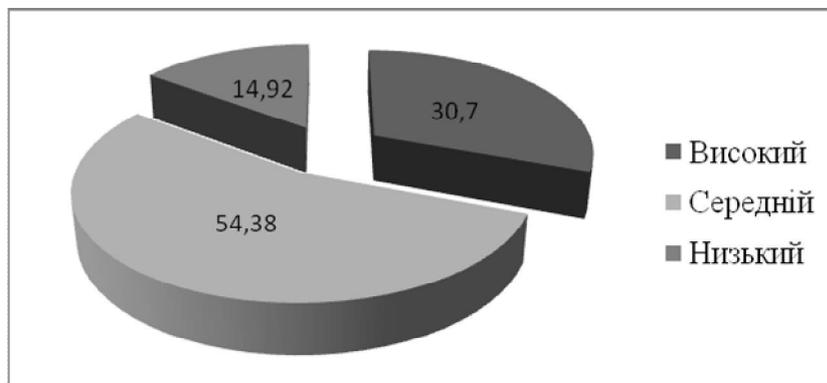

Рис. 4. Діаграма рівнів готовності викладачів контрольної групи (КГВ) до формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ на етапі проведення констатувального експерименту другого порядку

Таблиця 4

Динаміка рівнів готовності викладачів контрольної групи (КГВ) до формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ до і після проведення формувального експерименту (кількість у %)

Кіл-сть вик-чів	Рівні сформованості готовності викладачів до формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ								
	Високий			Середній			Низький		
	ПЕ	КЕ	<i>ПР</i>	ПЕ	КЕ	<i>ПР</i>	ПЕ	КЕ	<i>ПР</i>
19 осіб	20,18	30,70	+10,52	42,98	54,38	+11,40	36,84	14,92	-21,92

ПЕ - на початку експерименту; КЕ - після проведення експерименту; *ПР* – *приріст*

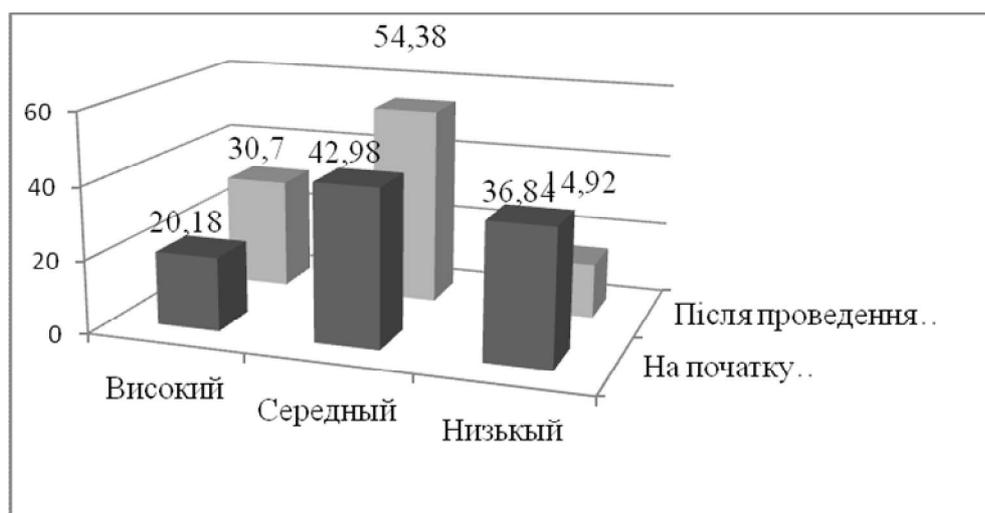

Рис. 5. Гістограма динаміки рівнів готовності викладачів контрольної групи (КГВ) до формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ до і після проведення формувального експерименту (кількість у %)

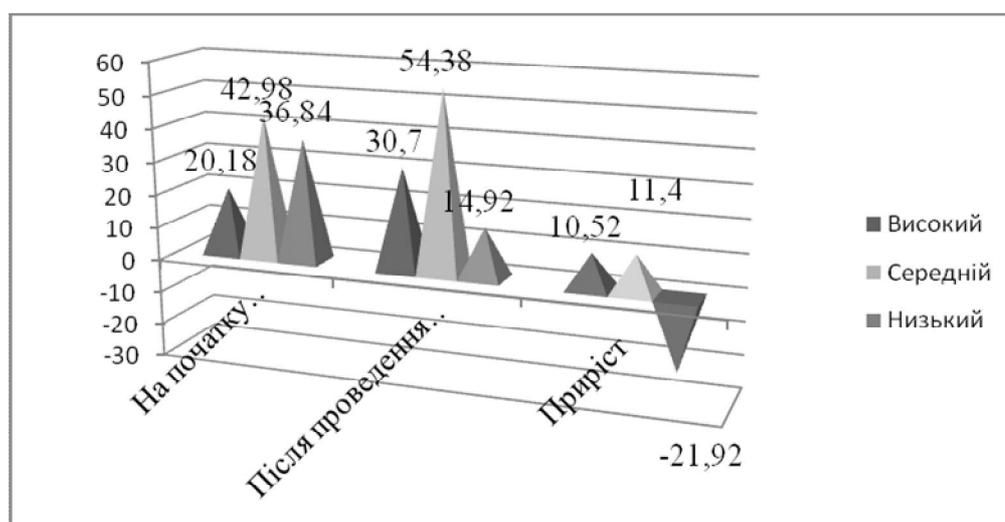

Рис. 6. Графік динаміки результатів дослідження готовності викладачів контрольної групи (КГВ) до формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ до і після проведення формувального експерименту (кількість у %)

Підсумкові результати дослідження подано в таблиці 5 та рисунку 7.

Для перевірки вірогідності отриманих результатів використовувався критерій χ^2 , який застосовується для порівняння розподілу об'єктів двох сукупностей за станом певних ознак у двох

вибірках із сукупностей, що розглядаються. Математично-статистична обробка результатів підтвердила вірогідність і не випадковість отриманих у ході дослідження показників [4].

Таблиця 5

Динаміка зміни рівнів готовності викладачів контрольної та експериментальної груп до формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ

Рівні готовності викладачів	Експериментальна група (у %)			Контрольна група (у %)		
	конст. етап	заключ. етап	приріст	конст. етап	заключ. етап	приріст
Високий	19,88	62,92	+ 43,04	20,18	30,70	+ 10,52
Середній	44,37	22,99	- 21,38	42,98	54,38	+ 11,40
Низький	35,73	14,09	-21,64	36,84	14,92	-21,92

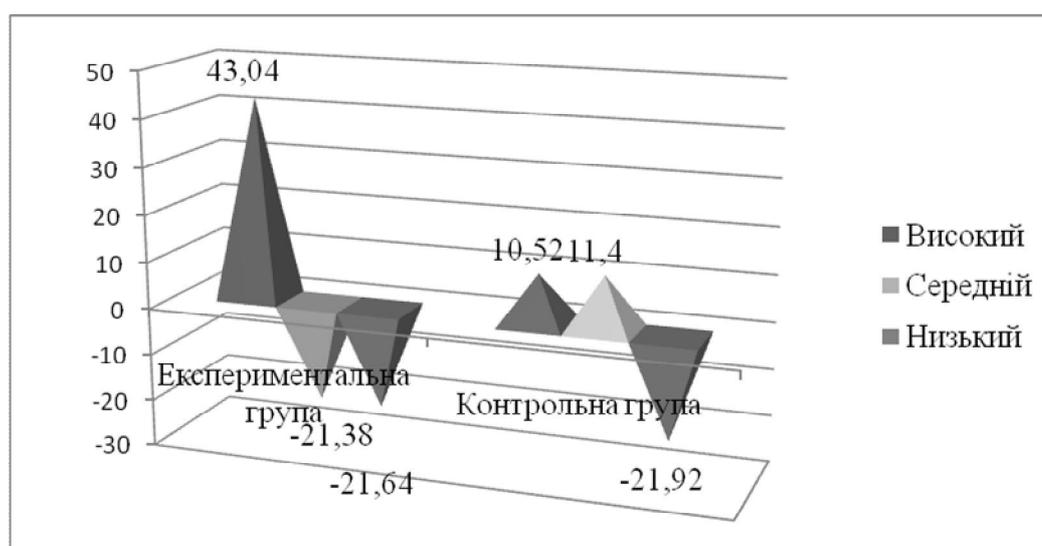

Рис. 7. Графік динаміки зміни рівнів готовності викладачів експериментальної та контрольної груп до формування соціальної зрілості студентів до і після проведення формувального експерименту

Висновки Таким чином, аналіз даних, одержаних при зіставленні підсумкових результатів експериментального дослідження готовності викладачів до формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ, показав певну тенденцію до переважного збільшення рівня

готовності викладачів експериментальної групи до формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ.

У той же час лише не невелика кількість викладачів контрольної групи збільшила рівень. Причини цього нами вбачаються в відсутності спеціальної діяльності спрямованої на формування готовності викладачів до формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ.

Проте відсоткове співвідношення результатів експериментальної групи, указує на достатню ефективність розробленої нами педагогічної технології формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ, де одним з напрямків діяльності і є діяльність спрямована на формування готовності викладачів до формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ.

Позитивні результати експериментального дослідження вказують на можливість застосування педагогічної технології формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ в умовах реального навчально-виховного процесу вищих аграрних навчальних закладів.

Перспективи подальших розвідок полягає у удосконаленні системи формування готовності викладачів до формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ та розробці відповідного методичного забезпечення педагогічної технології формування соціальної зрілості студентів у навчально-виховному процесі ВАНЗ.

Література:

- 1. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: Методологічні поради молодим науковцям. – Київ-Вінниця: Вінниця, 2008. – 278 с.*
- 2. Гуменюк І. Л. Алгоритм наукового дослідження / І. Л. Гуменюк, С. М. Коваленко. – Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2008. – 46 с.*

3. Зязюн І. А. Краса педагогічної дії: навч. посіб. [для вчит., аспір., студ. серед. та вищ. навч. закл.] / І. А. Зязюн, Г. М. Сагач. – К.: Українсько-фінський ін-т менеджменту і бізнесу, 1997. – 302 с.
4. Сидоренко Е. В. Методы математической обработки в психологии / Сидоренко Е.В. – СПб.: ООО «Речь», 2003. – 350 с.
5. Наукова та інноваційна діяльність в Україні: стат. зб. / Відп. За випуск Л. Г. Луценко / Держкомстат. – К., 2002. – 316 с.
6. Ничкало Н. Г. Сучасна вища школа: психолого-педагогічний аспект. – К.: ВІПОЛ, 1999. – 450 с.

References:

1. Honcharenko S. U. Pedagogichni doslidzhennia: Metodolohichni porady molodym naukovtsiam. – Kyiv-Vinnytsia: Vinnytsia, 2008. – 278 s.
2. Humeniuk I. L. Alhorytm naukovoho doslidzhennia / I. L. Humeniuk, S. M. Kovalenko. – Sumy: SumDPU im. A. S. Makarenka, 2008. – 46 s.
3. Ziaziun I. A. Krasa pedahohichnoi dii: navch. posib. [dlia vchyt., aspir., stud. sered. ta vyshch. navch. zakl.] / I. A. Ziaziun, H. M. Sahach. – K.: Ukrainsko-finskyi in-t menedzhmentu i biznesu, 1997. – 302 s.
4. Sidorenko Ye. V. Metody matematicheskoy obrabotki v psikhologii / Sidorenko Ye.V. – SPb.: ООО «Rech», 2003. – 350 s.
5. Naukova ta innovatsiina diialnist v Ukraini: stat. zb. / Vidp. Za vypusk L. H. Lutsenko / Derzhkomstat. – K., 2002. – 316 s.
6. Nychkalo N. H. Suchasna vyshcha shkola: psykholoho-pedahohichniyi aspekt. – K.: VIPOL, 1999. – 450 s.